

ISSN 2181-922X

O‘ZBEKISTON

TIL VA MADANIYAT

LINGVISTIKA

2023 Vol. 4 (1)

www.navoiy-uni.uz

www.uzlc.navoiy-uni.uz

Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat o‘zbek tili va adabiyoti universiteti

Bosh muharrir: Hamidulla Dadaboyev
Bosh muharrir o‘rinbosari: Zulxumor Xolmanova
Mas‘ul kotib: Dilafroz Muhammadiyeva

Tahrir hay‘ati

Baxtiyor Abdushukurov, Samixon Ashirboyev, Sulton Normamatov, Munavvara Qurbonova, Muhayyo Hakimova, Dilrabo Baxronova, Nodira Alavutdinova, Muqaddas Abdurahmonova, Marhabo Umurzoqova, Manzura Shamsiyeva, Zilola Shukurova, Gavhar Komilova, Kamola Rixsiyeva, Iqbol O‘razova, Muhabbat Madaminova, Rohila Abdullayeva, Saodat Israilova, Mushtariy Xolmurodova, Nodir Jo‘raqo‘ziyev.

Jurnal haqida ma‘lumot

“O‘zbekiston: til va madaniyat” jurnali – lingvistika, tarix, adabiyot, tarjimashunoslik, san‘at, etnografiya, falsafa, antropologiya va ijtimoiy tadqiqotlarni o‘rganish kabi sohalarni qamrab olgan akademik jurnal.

Jurnal bir yilda to‘rt marta chop etiladi.

Jurnalning maqsadi – ko‘rsatilgan sohalarga oid dolzarb mavzulardagi bahs-munozaraga undaydigan, yangi, innovatsion g‘oyalarga boy, o‘z konsepsiyasiga ega bo‘lgan tadqiqotlarni nashr etishdir.

Ingliz, rus va o‘zbek tillaridagi, shuningdek, boshqa turkiy tillarda yozilgan maqolalar qabul qilinadi. Iqtisodiy tahlillar hamda siyosatga oid maqolalar e‘lon qilinmaydi.

Jurnalda kitoblarga yozilgan taqrizlar, adabiyotlar sharhi, konferensiyalar hisobotlari va tadqiqot loyihalari natijalari ham e‘lon qilinadi. Mualliflar fikri tahririyat nuqtayi nazaridan farq qilishi mumkin.

“**Lingvistika**” Oliy attestatsiya komissiyasi ilmiy nashrlar ro‘yxatidagi “O‘zbekiston: til va madaniyat” jurnalining tilshunoslik yo‘nalishidagi seriyasi bo‘lib, yilda to‘rt marta e‘lon qilinadi. “Lingvistika” seriyasida professor-o‘qituvchilar, doktorantlar, stajyor-tadqiqotchilar, mustaqil izlanuvchilar, magistrantlarning lingvistika yo‘nalishidagi ilmiy maqolalari nashr etiladi.

“Lingvistika” seriyasi 2021-yil mart oyidan chiqqa boshlagan.

Alisher Navoiy nomidagi Toshkent davlat o‘zbek tili va adabiyoti universiteti.

O‘zbekiston, Toshkent, Yakkasaroy tumani, Yusuf Xos Hojib ko‘chasi, 103.

Email: uzlangcult@gmail.com
Website: www.linguistics.tsuull.uz

Alisher Navoi Tashkent State University of the Uzbek Language and Literature

Editor-in-Chief: Hamidulla Dadaboev
Deputy Editor in Chief: Zulkhumor Kholmanova
Executive secretary: Dilafroz Muhammadiyeva

Editorial Committee

Bakhtiyor Abdushukurov, Samikhon Ashirbayev, Sultan Normamatov, Munavvara Kurbanova, Muhayyo Hakimova, Dilrabo Bakhronova, Nodira Alavutdinova, Muqaddas Abdurahmanova, Marhabo Umurzakova, Manzura Shamsiyeva, Zilola Shukurova, Gavhar Komilova, Kamola Rikhsiyeva, Iqbol Urazova, Muhabbat Madaminova, Rohila Abdullayeva, Saodat Israilova, Mushtariy Kholmuradova, Nadir Jorakoziyev.

Journal information

“Uzbekistan: Language and Culture” is an academic journal that publishes works in the field of linguistics, history, literature, translation studies, arts, ethnography, philosophy, anthropology and social studies.

The journal is published four times a year.

The purpose of the journal is to publish the results of the latest research that are rich in new, innovative ideas and has its own concept, which stimulates debate on topical issues in these areas.

The language of articles can be English, Russian and Uzbek. Other Turkic languages are also welcome. We do not publish economic analyses or political articles.

In addition to research articles, the journal announces book and literary work reviews, conference reports and research project results. The authors' ideas may differ from those of the editors'.

“**Linguistics**” is a linguistic series of the journal “Uzbekistan: Language and Culture” which in the list of scientific publications of the High Attestation Commission, published four times a year. The “Linguistics” series publishes linguistic articles by professors, doctoral students, trainee researchers, independent researchers, and masters.

The “Linguistics” series was launched in March 2021.

Alisher Navoi Tashkent State University of the Uzbek Language and Literature.

103, Yusuf Khos Hojib, Yakkasaray, Tashkent, Uzbekistan.

Email: uzlangcult@gmail.com
Website: www.linguistics.tsuull.uz

MUNDARIJA

Lingvistika

Hamidulla Dadaboyev

Sharafuddin Ali Yazdiy "Zafarnoma" asarida Jeta va Dashti Qipchoqdagi joy hamda suv nomlarining aks etishi.....6

Manzura Abjalova, Nargiza G'ulomova

Alisher Navoiy mualliflik korpusini yaratish texnologiyasi.....14

Shuhrat Hayitov

"Boburiy xati"ning o'rganilishi.....32

Iroda Azimova

Fe'l zamoni va harakat tarzi uyg'unligining o'zbek tilidagi Broka afaziyasida til birliklari ifodasiga ta'siri.....40

Dilafroz Muhammadiyeva

"Boburnoma"ning turkcha nashri tavsifi 53

Dildora Abdullayeva

Polisemantik leksemalarda antisemiya.....64

Sevara Xudoyberdiyeva

Qadimgi turkiy tilda savdo-sotiq va marketing terminlari 75

Azamat Primov

Sharafuddin Ali Yazdiy "Zafarnoma"sining tili va uslubi haqida.....87

Saodat Israilova, Ma'suda Xasanova

Shaxsning kognitiv rivojlanishida va uchinchi tilni egallashda bilingvizmning ahamiyati.....99

Gulrux Ro'ziyeva

Ingliz tili idiomalarini ikkinchi chet tili o'qitishda lingvistik kompetensiya masalalari.....111

Davranbek Nasirov

Sotsiolingvistik variativlikning leksikografik tavsiflash tamoyillari haqida.....127

Феруза Эльмуродова

Лексико-семантический анализ прилагательных описывающих личность человека в английском и узбекском языках.....135

Shoxsanam Nurillayeva

Tilshunoslikda murakkablashgan sodda gaplar muammosi.....146

Tog'oymurod Bekturodov

Jadidlar davrida matbuot va nashiryot terminlari.....154

CONTENT

Linguistics

Hamidulla Dadabayev

Sharafuddin Ali Yazdi's work "Zafarnoma" reflects the names of places and water in Jeta and Dashti Kipchak 6

Manzura Abjalova, Nargiza Gulomova

Alisher Navoi authorship corpus creation technology.....14

Shuhrat Hayitov

Study of "Baburi script".....32

Iroda Azimova

Production of the tense and aspect in Uzbek Broca's aphasia.....40

Dilafuz Mukhammadiyeva

Description of the turkish edition of "Baburnama".....53

Dildora Abdullayeva

Antisemy of Polysemantic Lexemes.....64

Sevara Khudoyberdiyeva

Trade and marketing terms in the Old Turkic language.....75

Azamat Primov

About the language and style of Sharafuddin Ali Yazdi's "Zafarnama".87

Saodat Israilova, Ma'suda Xasanova

The importance of bilingualism in the cognitive development of a person and the acquisition of a third language 99

Gulrukh Ruziyeva

Issues of linguistic competency in teaching english idioms as a second foreign language.....111

Davranbek Nasirov

On the principles of the lexicographic description of sociolinguistic variability.....127

Feruza Elmurodova

Lexical-semantic analysis of adjectives describing personality in the english and uzbek languages.....135

Shokhsanam Nurillayeva

The problem of complex simple sentences in linguistics.....146

Togoymurod Bekmurodov

Press and publishing terms in modern times.....154

Tilshunoslikda murakkablashgan sodda gaplar muammosi

Shoxsanam Nurillayeva¹

Abstrakt

Mazkur maqolada tilshunoslikda murakkablashgan sodda gaplar muammosining qo'yilishi, unga bo'lgan yondashuvlar xususida so'z yuritilgan. Sodda gaplarning shakliy hamda mazmuniy murakkablashuvi, murakkablashtiruvchi vositalar haqidagi qarashlar tahlil qilingan.

Kalit so'zlar: *murakkab gap, murakkablashgan gap, propozitsiya, presuppozitsiya, ikkilamchi predikatsiya, kirish, kiritma, undalma, sifatdosh o'ram.*

Kirish

Tilshunoslikda yangi paradigma – antroposentrik yo'nalishning shakllanishi ko'p hodisalarga bo'lgan qarashlarni ham o'zgartirib yubordi. Til tizimiga antroposentrik nuqtayi nazardan yondashish yangi yo'nalishdagi ishlarning paydo bo'lishiga sabab bo'ldi. Tilshunoslikning nisbatan yangi sohasi bo'lmish pragmatika adresat, adresant va nutq vaziyatini bog'liqlikda o'rganadi. Tilda ikki tamoyil, tejamkorlik va ortqichalik tamoyili mavjud bo'lib, sodda gaplarning mazmuniy murakkablashuvi tejamkorlik tamoyilining natijasi saifatida ro'y beradi. Qo'shma gapda berish mumkin bo'lgan axborotni sodda gap vositasida berish sodda gap tarkibiy qismining ba'zi bo'laklar bilan kengayishi tufayli yuz beradi.

Sodda gapning kengayishi va murakkablashuvi bilan bog'liq masalalar doim tilshunoslarning e'tiborini tortib kelgan. Ushbu sohada erishilgan natijalarga qaramay, murakkablashgan gap hali sintaksisda umumiy qabul qilingan va bir ma'noli tushuncha holiga kelgani yo'q. "Murakkablashgan gap" atamasi uyushiq bo'laklar, ajratilgan bo'laklar, undalmalar, kiritmalari bo'lgan gaplarni anglatadi. Ammo murakkablashgan gapning bunday talqini bilan ham, hamma tilshunoslar unda bir xil sintaktik hodisani ko'rmaydilar. Dunyo tilshunosligida, xususan, rus tilshunosligida murakkablashgan sodda gaplar keng tadqiq qilingan. Ayniqsa, turkiy tillar – boshqird,

---

¹ Nurillayeva Shoxsanam Anvarovna – Alisher Navoiy nomidagi ToshDO'TAU universiteti tayanch doktoranti.

Iqtibos uchun: Nurillayeva, Sh.A. 2023. "Tilshunoslikda murakkablashgan sodda gaplar muammosi". *O'zbekiston: til va madaniyat. Lingvistika.* 2023-4: 146-153.

qo'miq, tatar tillardagi murakkablashgan sodda gaplar tadqiqiga oid tadqiqotlarda o'zbek tilidagi bu hodisa bilan mushtarak jihatlar borligini ko'rishimiz mumkin.

Asosiy qism

Zamonaviy boshqird adabiy tilidagi murakkablashgan sodda gaplarni tadqiq qilgan G.Gabitova sodda gaplarni murakkablashtiruvchi komponentlarga alohida diqqat qaratadi. Murakkablashgan sodda gaplarga ta'rif berarkan, uni oddiy sodda gaplardan keskin farqlaydi. "Murakkablashgan gapga kelsak, uning tuzilishi kamida ikkita (tobe va asosiy) sintaktik aloqador komponentlardan iborat", – deya fikrini dalillaydi [Габитова 2004]. Tadqiqotchi murakkablashtiruvchi birliklarga uyushiq, ajratilgan va ravshdosh o'ramli gaplarni kiritadi hamda asosan ularning sintakti-semantik jihatlarini tadqiq qiladi.

Tadqiqotchi I. Agayeva murakkablashgan sodda gaplarni tadqiq qilarkan, uning boshqa turdagi (elementar sodda va qo'shma) gaplardan o'ziga xos sintaktik munosabatlari bilan farqlanishi e'tirof etadi. "Gapning murakkablashtiruvchi qismlari bir qator umumiy va xususiy belgilar bilan tavsiflanadi, ularning har biri murakkablashuvning u yoki bu tomonlarini aks ettiradi. Bu jihatlariga quyidagilar kiradi: mantiqiy-grammatik struktur-sintaktik, semantik, morfologik, kommunikativ, emotsional-ekspressiv, stilistik va boshqa xususiy jihatlar", – deya murakkablashtiruvchi bo'laklar xususiyatlariga urg'u bergan [Агаева 2010,25].

Sifatdosh o'ramli murakkablashgan sodda gaplarning strukturaviy-semantik va kommunikativ-pragmatik jihatlarini tadqiq qilgan I.Zubkova nomzodlik dissertatsiyasida o'z ilmiy qarashlari ifoda etarkan, determinatlar nafaqat kengaygan gaplarda balki, murakkablashgan gaplarda ham faol ishtirok etishini aytadi. Tadqiqotchi quyidagicha xulosa keltiradi: "Ko'rsatilgan semantikaning qo'shimcha so'z shakllarining muvofiqlashtiruvchi qatoriga ega bo'lgan jumla rasmiy va semantik darajada murakkab bo'lgan sintaktik birlik sifatida tasniflanishi kerak deb hisoblaymiz" [Зубкова 2011, 22].

Murakkablashgan sodda gaplarda nutqiy fe'llarning kommunikativ jarayonda boshqa birliklardan ko'proq pragmatik imkoniyatga ega ekanligiga O.Akenteva e'tibor qaratgan. Fe'llarning boshqa so'zlar bilan birika olish imkoniyatining nisbatan kengligi ularda subyektiv baho munosabatlarini ham ifodalash imkonini beradi, subyektiv baho esa pragmatikaning bosh masalalaridan biridir. Zamonaviy rus tilida sodda gaplarning predikatlar bilan

kengayishi va murakkablashuvini o'rgangan O.Akenteva sifatlovchi va aniqlovchi fe'lli predikatlar bilan kengaygan va murakkablashgan gaplarni tadqiqot obyekti sifatida tanlagan. Tadqiqotchi "Gapning tuzilishi nutq predikatlari bilan kengayishi, murakkablashishi mumkin. Gapni kengaytirishda shartli yoki bog'langan sintaksema shartli kengaytiruvchi bo'lishi mumkin" degan xulosaga keladi. [Акентева 2004, 24].

Ta'kidlash kerakki, mavjud tadqiqotlarda murakkablashgan sodda gaplarning struktural-semantik xususiyatlariga e'tibor berilgan, sodda gaplarning pragmatik xususiyatlarining o'rganilmaganligi esa ushbu masalaning dolzarbligini ko'rsatadi. Murakkablashgan sodda gaplar turli sintaktik birliklar vositasida murakkablashar ekan, uning semantikasidagi o'zgarish tabiiyki, pragmatik imkoniyatlarini ham kengaytiradi.

O'zbek tilshunosligida sodda gaplarning murakkablashuv haqidagi qarashlar G'.Abdurahmonovga tegishli bo'lib, tilshunos olim murakkab gap atamasini qo'shma gapga nisbatan, murakkablashgan gap terminini esa sodda gapga nisbatan qo'llagan [Abdurahmonov 1962, 7]. Olim sodda gaplarni murakkablashtiruvchi birliklar sirasiga ajratilgan bo'lakli gaplar, undalma va kirishlarni kiritadi. A.G'ulomov, M.Asqarovalarning "Hozirgi o'zbek adabiy tili. Sintaksis" darsligida ham murakkablashtiruvchilarga uyushiq bo'laklar, ajratilgan bo'laklar, kirish qurilmalar, undalmalarni kiritadilar. Hamda bunday murakkablashtirish uni sodda gaplar doirasidan chiqarib yubormasligini, shakliy va mazmuniy jihatdan murakkablashuviga sabab bo'lishini ta'kidlaydilar [G'ulomov, Asqarova 1987,157]. Sodda gaplarda murakkablashuv sintagmatik yoki intonatsion bo'laklarning ishirokiga ko'ra murakkablashishi mumkin ekanligi H.Boltaboyeva tomonidan qayd etilgan [Boltaboyeva 1969, 4].

Til birliklarining semantikasiga qiziqishning kuchayishi natijasida sodda gaplarning murakkablashuvi masalasiga e'tibor ham kuchaydi. Murakkab mazmunning murakkab shaklda emas, balki sodda shaklda ifodalanishi til vositalarini tejash tamoyilining tilda yaqqol namoyon bo'lishi shakllaridan biri ekanligi tilshunos olimlar tomonidan qayd etiladi [Mahmudov, Nurmonov 1995, 69]. Mualliflar sodda gap tarkibiga turli sifatdosh, ravishdosh, harakat nomi, shart maylidagi fe'lli o'ram (oborot)larni kiritish ham shakl, ham mazmun jihatidan murakkablashishi, bunday holatlarda ikkinchi darajali predikatsiyaga ko'ra gaplar predikativ jamlanish yuzaga kelishi asoslab berildi. Bunday murakkablashtiruvchi vositalarda muayyan propozitsiya ifodalanadi. Tabiiyki, propozitsiyaning birdan ortiq

bo'lishi sodda gaplarning mazmunan murakkablashuviga sabab bo'ladi.

O'zbek tilshunosligida murakkablashgan gaplar haqidagi tadqiqotlar ichida A.Navoiy asarlarining tilini o'rganishga qaratilgan ishlar ham muhim ahamiyatga ega. Xususan, S.Ashirboyevning doktorlik ishi Navoiy asarlaridagi sodda gaplarning tarkibiy va ma'noviy xususiyatlariga bag'ishlangan. Sodda gapni murakkablashtiruvchi vositalardan yana biri kiritma qurilmalar bo'lib, bu masalaga dastlab I.Toshaliyev e'tibor qaratgan. "Kiritmalar grammatik jihatdan shakllangan tayyor gap strukturasi kiritilib, gapdagi grammatik aloqani ham, tugal intonatsiyani ham uzib qo'yadi, uni murakkablashtiradi" [Toshaliyev 1976, 33]. Tadqiqotchi mazkur ishda kiritmalarning qo'llanilishi bilan bog'liq masalalarga, xususan, so'z, birikma, gap va murakkab kiritma, belgi kiritma sifatida tasnif qiladi. Tadqiqotchi kiritma konstruksiyalarning gap strukturasi kiritilish o'rni, kiritmalarning o'zlari aloqador qismga nisbatan o'rinish tartibi kabi masalalarga oydinlik kiritgan. Sodda gapni murakkablashtiruvchi vositalardan yana biri undalmalar bo'lib, tilshunoslikda bu masala nisbatan keng o'rganilgan. N.Ahmedovanning tadqiqotida murojaat birliklari sifatida baholanib, murojaat birliklari tarkibida ham ma'lum propozitsiya ifodalovchi sifat doshlar orqali ikkinchi darajali predikatsiya ifodalanishi, asosiy predikat ifodalagan propozitsiyaga qo'shimcha tarzda murojaat birligidagi propozitsiya hisobiga gapning semantik tarkibida murakkablashish, ya'ni semantik-sintaktik nomuvofiqlik yuzaga kelishi tadqiqotda asoslab berilgan. Tadqiqotchi N.Ahmedova murojaat birliklarining pragmatik xususiyatlariga ham e'tibor qaratgan. "Propozitsiya ifodalovchi murojaat birligi tarkibida asosiy propozitsiyadan tashqari yashirin propozitsiya – presuppozitsiya ham ifodalanishi mumkin: Seni ko'rgim kelar, omon bormisan, *Mening tushlarimda qolgan kelinchak* (I.Mirzo). Ushbu she'riy ifodadagi murojaat birligi (*mening tushlarimda qolgan kelinchak*) quyidagi presuppozitsiyalarga yo'l ochadi: 1. So'zlovchi – erkak. 2. U bir paytlar bir qizni sevgan. 3. Qiz hozir boshqaga turmushga chiqqan, ya'ni kelinchak. 4. So'zlovchi hali ham uni sevadi. 5. Sevgani sababli hali ham tushlarida ko'radi [Ahmedova 2008,12]

Murakkablashtiruvchi vositalarning pragmatik xususiyatlariga monografik aspektda to'liq tadqiq etilmagan bo'lsa-da, munosabat bildirilgan tadqiqotlar yetarli. M.Mamadaminova monografiyasida murakkablashgan sodda gaplarning grammatik pozitsiyasida lingvopragmatik belgilar xususida to'xtalib, undalma, kirish,

kiritmalarning pragmatik imkoniyatlariga umumiy tarzda baho berib o'tadi [Mamadaminova 2023,51-54] Tilshunoslikda yangicha yo'nalishlarning paydo bo'lishi bilan murakkablashgan sodda gaplarga yondashuvlar ham o'zgarib boshladi. D.Boymatova murakkablashgan sodda gaplarda aksiologik modallikning semantik-pragmatik tadqiqini amalga oshirgan. Mazkur tadqiqotda aksiologik modallikning murakkablashgan sodda gaplarda ifodalanish darajasi aniqlangan, lingvistik birliklarning aksiologik mazmunini izohlashga e'tibor qaratilgan [Boymatova 2022].

Ko'rinib turibdiki, sodda gaplarning murakkablashuvi haqida qator tadqiqotlar qilingan bo'lsa-da, uning pragmatik xususiyatlari to'liq ochilmagan. Misollarga e'tibor beramiz.

Amri ma'ruf musohabalariga intiq jon do'stlari bilan birga qozonda allaqachon dam yegan quling o'rgilsin palovni mahtal qildi (Asad Dilmurod). Keltirilgan ushbu sodda gapda bir necha propozitsiya ifodalangan. *Amri ma'ruf musohabalariga intiq jon* birikmasida kimdir amri ma'ruf musohabalarini intiqlik bilan kutgan, *allaqachon dam yegan quling o'rgilsin palov* birikmasida esa palov pishgan propozitsiyalari ifodalangan. Sodda gap tarzida tuzilgan ushbu misolda pragmatikaning muhim masalalaridan biri subyektiv baho ham ifodalangan bo'lib, *do'stlarni kuttirmaslik kerak* degan ma'no yashiringan.

Sabr ipi uzilar darajaga yetgan chog'da usta o'g'li Shamsiddin bilan kirib keldi (Asad Dilmurod). Ushbu misolda esa sodda gap *sabr ipi uzilar darajaga yetgan chog'da* sifatdash o'ram bilan murakkablashgan bo'lib, uzoq kuttirdi degan propozitsiya anglashiladi.

Asli oshnalar, namozshom chog'lari, zalvarli obidalarning bo'yoqlari xira torta-torta axiyri kechki qorong'ulik bilan singisha boshlaganda birin-sirin Registonga yig'ilishadi (Asad Dilmurod). Ushbu misolda *zalvarli obidalarning bo'yoqlari xira torta-torta axiyri kechki qorong'ulik bilan singisha boshlaganda* sifatdash o'ramda ham alohida propozitsiya ifodalangan bo'lib, sodda gap sifatdash o'ramdagi ikkilamchi propozitsiya hisobiga murakkablashgan. Shu o'rinda sodda gaplarning murakkablashish ikki xil ko'rinishda bo'lishini aytib o'tish lozim: shakliy murakkablashuv va mazmuniy murakkablashuv. Rus tadqiqotchisi N.Patroyeva sodda gapning murakkablashuvini shakliy, shakliy-semantik, semantik turlarga ajratadi [Patroyeva 2005,14]. Shakliy murakkablashuvga segment qurilmalarni ham kiritadi. O'zbek tilshunosligida segment qurilmalarning pragmatik xususiyatlarini tadqiq qilgan M.Umurzoqova birikmali tarzda

qo'llangan segment qurilmalar presupozitsiyaga ishora qilishi bilan gapni murakkablashtirishini qayd etadi [Umurzakova M 2020]

Shakliy murakkablashuv gap tarkibiga biror bo'lakning kiritilishi natijasida hosil bo'ladi. Bunga ilmiy adabiyotlarda undalma, kirishlar kiritiladi. Mazmuniy murakkablashuv esa shakliy jihatdan ifodaga ega bo'lmay, mantqiy jihatdan yoki gap tarkibida presupozitsiyaga ishora qiluvchi biror leksik vositaning kiritilishi bilan yuzaga keladi. *U odatdagidek, sandal uzra muk tushib ishlamoqda edi* (X.Sultonov). Keltirilgan misolda sodda gapni murakkablashtiruvchi vositalardan birortasi qatnashmagan, ya'ni shakliy jihatdan murakkablashtiruvchi vosita yo'q. Ammo gap tarkibidagi – *dek* qo'shimchasi presupozitsiyaga ishora qilgan bo'lib, gapdan *odatda sandal ustida muk tushib ishlar edi* degan presupozitsiyani anglab olishimiz mumkin.

Xulosa

Tildagi tejamkorlik tamoyili asosida yuzaga keladigan murakkablashuv hodisasi tilning ifoda imkoniyatlari bilan birga uning pragmatik imkoniyatlarini ham ko'rsatib beradi. Bunday gaplarda bir necha propozitsiya sodda shakl bilan berilishi bilan bir qatorda ta'kid ma'nosining yuzaga chiqishi, subyektiv baho ifodalashi uning pragmatik jihatdan ham o'rganilishi lozim ekanligini ko'rsatadi. Sodda gaplarning murakkablashuvi muhim hodisalardan biri bo'lganligi bilan tadqiqotchilarning tadqiqot obyektiga aylangan, shunday bo'lsa-da, ba'zi masalalarga hali oydinlik kiritilmaganligi masalaning muhimligidan dalolat beradi. Sodda gaplarning murakkablashuvini o'rganishda muloqot jarayonida turli pragmatik ma'nolarni ifodalashiga e'tibor qaratish bu yo'nalishdagi ishlarni yanada to'ldiradi.

Adabiyotlar

- Абдурахмонов, Ғ. 1962. *Ўзбек тили синтаксисиди мураккаб гаплар масаласига доир*. Ўзбек тили ва адабиёти масалалари. № 3.
- Агаева, И. 2010. *Простое осложненное предложение в современном кумыкском языке*. Автореф. дисс. канд. филол. наук. Махачкала.
- Акентьева, О. 2004. *Распространение и осложнение предложений с предикатами речи в современном русском языке*. Автореф. дисс. канд. филол. наук. Ростов-на-Дону.
- Аҳмедова, Н. 2008. *Ўзбек тилида мурожаат бирликларининг семантик-коннатив тадқиқи*. Филол. фан. номз. дисс. автореф. Тошкент.
- Болтабоева, Ҳ. 1969. *Ўзбек тилида мураккаблашган содда гаплар*.

Тошкент: Фан.

- Бойматова, Д. 2022. *Мураккаблашган содда гапларда аксиологик модалликнинг семантик-прагматик тадқиқи*. Филол. фан. бўй. фалс. д-ри (PhD) дисс. автореф. Жиззах.
- Габитова, Г. 2004. *Простые осложненные предложения в современном башкирском литературном языке*. Автореф. дисс. канд. филол. наук. Уфа.
- Зубкова, И. 2011. *Предложения с однородными обстоятельственными детерминантами качественной характеристики: структурно-семантический и коммуникативно-прагматический аспекты*. Автореф. дисс. канд. филол. наук. Ростов-на-Дону.
- Mamadaminova, M. 2023. *Matn pragmatik tavsifida sintaktik birliklarning o'рни*. Toshkent.
- Маҳмудов, Н., Нурмонов, А. 1995. *Ўзбек тилининг назарий грамматикаси (Синтаксис)*. Тошкент.
- Патроева, Н. 2005. *Типы и функции осложняющих конструкций в языке русской поэзии XVIII-XIX в.в.* Автореф. дисс. д-ра филол. наук. Санкт-Петербург.
- Тошалиев, И. 1976. *Ҳозирги ўзбек адабий тилида киритма конструкциялар*. Тошкент: Фан.
- Umurzakova, M. 2020. *Pragmastilistic features of segmented constructions*. ACADENICA. Issue 11, November.
- Ғуломов, А., Асқарова, М. 1987. *Ҳозирги ўзбек адабий тили. Синтаксис*. Тошкент: Ўқитувчи.

The problem of complex simple sentences in linguistics

Shokhsanam Nurillayeva¹

Abstract

This article deals with the problem of complicated simple sentences in linguistics and approaches to it. Views on formal and substantive complexity of simple sentences, complicating tools are analyzed.

Key words: *complex sentence, complex sentence, proposition, presupposition, secondary predication, introduction, input, impulse, adjective clause.*

---

¹ Nurillayeva Shokhsanam Anvarovna – Doctoral student at TSUULL named after Alisher Navoi.

For reference: Nurillayeva, Sh.A. 2023. "The Problem of Complicated Simple Sentences in Linguistics". Uzbekistan: language and culture. Linguistics. 2023-4: 146-153.

References

- Abdurakhmanov, G. 1962. *On the problem of complex sentences in the syntax of the Uzbek language*. Issues of Uzbek language and literature. No. 3.
- Agayeva, I. 2010. *Simple complicated sentence in modern Kumyk language*. Author's abstract. diss. Ph.D. Philol. Sci. Makhachkala.
- Akentyeva, O. 2004. *Distribution and complication of sentences with speech predicates in modern Russian*. Author's abstract. diss. Ph.D. Philol. Sci. Rostov-on-Don.
- Ahmedova, N. 2008. *Semantic-connotative study of units of reference in the Uzbek language*. Philol. science. name diss. autoref. Tashkent.
- Boltaboeva, H. 1969. *Complex simple sentences in Uzbek*. Tashkent: Science.
- Boymatova, D. 2022. *Semantic-pragmatic study of axiological modality in complex simple sentences*. Philol. science. tall fake Dr. (PhD) diss. autoref. Jizzakh.
- Gabitova, G. 2004. *Simple complex sentences in the modern Bashkir literary language*. Author's abstract. diss. Ph.D. Philol. Sci. Ufa.
- Zubkova, I. 2011. *Sentences with homogeneous adverbial determinants of qualitative characteristics: structural-semantic and communicative-pragmatic aspects*. Author's abstract. diss. Ph.D. Philol. Sci. Rostov-on-Don.
- Mamadaminova, M. 2023. *The role of syntactic units in the pragmatic description of the text*. Tashkent.
- Mahmudov, N., Nurmonov, A. 1995. *Theoretical grammar of the Uzbek language (Syntax)*. Tashkent.
- Patroeva, N. 2005. *Types and functions of complicating constructions in the language of Russian poetry of the 18th-19th centuries*. Author's abstract. diss. Dr. Philol. Sci. Saint Petersburg.
- Toshaliyev, I. 1976. *Introductory constructions in modern Uzbek literary language*. Tashkent: Science.
- Umurzakova, M. 2020. *Pragmastilistic features of segmented constructions*. ACADENICA. Issue 11, November.
- Ghulomov, A., Askarova, M. 1987. *Contemporary Uzbek literary language. Syntax*. Tashkent: Teacher.

MAQOLA TAQDIM QILISH TALABLARI

O'zbekiston: til va madaniyat (O'zTM) – zamonaviy O'zbekiston (sobiq Turkiston) bilan bog'liq bevosita Markaziy Osiyo mintaqasini birlashtiradigan til, tarix, san'at, etnografiya, madaniyat va ijtimoiy fanlar sohalarini qamrab olgan ilmiy jurnaldir. O'zTM munozarali, zamonaviy, innovatsion, konseptual jihatdan qiziqarli, original mavzudagi ilmiy tadqiqotlarni nashr qiladi. Jurnal lingvistika, adabiyotshunoslik, tarjimashunoslik, din, falsafa, ilohiyot, fan, ta'lim, metodika, sotsiologiya, psixologiya, tarix, madaniyat, san'at, etnologiya, etnografiya, antropologiyaga oid ilmiy yo'nalishdagi maqolalar va taqrizlar hamda konferensiya hisobotlarini qabul qiladi.

I. Maqola taqdim etish uchun umumiy talablar

Qo'lyozmalar o'zbek, ingliz, rus, fors, shuningdek, boshqa turkiy tillarda ham qabul qilinadi. Agar muallif o'z maqolasini jurnalning muayyan sonida nashr ettirmoqchi bo'lsa, unda qo'lyozma jurnal nashridan kamida besh oy oldin taqdim etilishi lozim.

Qo'lyozmalar MS Word (.doc) formatida (uzlangcult@gmail.com) elektron pochta yuboriladi. Iqtiboslar va izohlar uchun MS Word menejerini qo'llash mumkin.

Barcha qo'lyozmalar tahririyatga muallif (mualliflar) haqidagi qisqacha ma'lumot bilan taqdim etiladi.

Asosiy matn *Times New Roman* shrifti, 14 hajm, satr oralig'i 1 interval, hoshiyalar chapdan 3 sm, o'ngdan 1,5 sm, yuqori va pastdan 2 sm bo'lishi kerak.

Maqolalar *The Chicago Manual of Style, 16th Edition* formatida shakllantiriladi. Maqola matni 3 000–5 000 so'zdan iborat bo'lishi kerak.

O'zbek va ingliz tillarida 100–150 so'zdan iborat abstrakt (Abstrakt) va 5–10 so'zdan kam bo'lmagan kalit so'zlar (o'zbek va ingliz tillarida). Abstraktda maqolaning qisqacha mazmuni va dolzarbligi, tadqiqot natijalari aks etishi lozim.

Adabiyotlar ro'yxati 5 sahifadan oshmasligi kerak.

Kitobga taqriz (ingliz yoki boshqa tillarda bo'lishi mumkin) 1500 so'zdan oshmasligi talab etiladi.

Taqriz formati: 1) sarlavha: kitob nomi, muallif (mualliflar), nashr qilingan shahar: nashriyot nomi, nashr yili, sahifasi soni. Narxi, ISBN raqami, (qattiq/yumshoq muqova); 2) taqriz so'ngida: taqrizchining F.I.O., ish joyi, pochta manzili.

II. Maqola bo'limlarini rasmiylashtirish

Maqola nomi – normal harflarda, to'q bo'yoqda, 16 hajm.

Maqola nomi o'zbek va ingliz tillarida (agar maqola boshqa tilda yozilgan bo'lsa, maqola yozilgan til va ingliz tilida) beriladi.

Maqola kirish, asosiy qism bo'limlari va xulosadan tashkil topadi.

Maqola bo'limlari sarlavhasi – to'q bo'yoqda, 14 hajm.

III. Maqolada tarjimalardan foydalanish

Boshqa tillardagi matn yoki boshqa manbalar tarjimoni aniq ko'rsatilishi kerak. Agar matn maqola muallifi tomonidan tarjima qilingan bo'lsa, u holda "tarjima muallifniki" shaklida beriladi.

Rasmiy nashrdan olingan tarjima-matn tahrir qilinmaydi.

Zarur holatda tarjima matnga sana, turli diakritik belgilar va boshqa elementlar kiritilishi mumkin.

Tarjima qilingan matn olingan manba nomi asl holicha beriladi. Zarur deb topilsa, uning nomi qavs ichida berilishi mumkin.

Geografik nomlar tarjima qilinmaydi va asl shaklida beriladi.

Tashkilotlar nomi tarjima qilinmaydi va asl shaklida beriladi.

Davr nomi rasmiy qabul qilingan shaklda beriladi.

IV. Ko'chirma va tarjima parchaning berilishi

Manbadan olingan ko'chirma parcha asosiy matndan 1 qator tashlab ajratiladi, satr oralig'i 1 interval, markazda, 12 hajmda yoziladi.

Ko'chirmaning tarjimasini qavs ichida ( ) satr boshidan yozilishi kerak. Bunday ko'chirma *Times New Roman* shrift, 12 hajm, normal yozuvda beriladi.

V. Havola va izohlar berish

Manbaga havola matn ichida to'rtburchak qavsda [ ] beriladi. Havola qilingan manbalar bir nechta bo'lsa, ular nuqtali vergul (;) bilan ajratiladi.

Izohlar tegishli sahifa pastida, tartib raqami bilan joylashtiriladi.

VI. Qo'lyozma (toshbosma) manbalar va nashr etilgan asarlar bibliografiyasi

Bibliografiyada muallif yoki asar nomi satr boshidan, boshqa barcha qatorlari xatboshidan yoziladi. Adabiyotlar *bibliografiyada* o'zbek lotin alifbosi tartibida ko'rsatiladi.

V.1. Qo'lyozma va toshbosma manbalar bibliografiyasi

Qo'lyozma yoki toshbosma manbalarni bibliografiyada o'zi yozilgan grafikada berish maqsadga muvofiq. Lotin alifbosidagi transliteratsiyasini berish ham mumkin. Ba'zan qo'lyozma asarning nomi muallif ismidan oldin yozilishi ham mumkin.

Muallif nomi. Ko'chirilgan asr (agar mavjud bo'lsa). Asar nomi. Qo'lyozma (toshbosma): saqlanayotgan joy, inventar raqam.

Xondamir. XV asr. Makorim ul-axloq. Qo'lyozma: O'zFASHI, № 742.

Matnda qo'lyozma (toshbosma)ga havola berish:

[Xondamir, Makorim, 17^a]

VII.2. Kitoblar uchun

Bibliografiyada:

Familiya, ism. Nashr yili. *Kitob nomi*. Shahar: Nashriyot nomi.

Qudratullayev, Hasan. 2018. *Boburning adabiy-estetik olami*. Toshkent: Ma'naviyat.

Matnda kitobga havola:

[Familiya kitob nashr yili, sahifa raqami]

[Qudratullayev 2018, 99]

Agar bir muallifning bir yilda nashr qilingan kitoblaridan foydalanilgan bo'lsa, bibliografiyada kitobning nashr yili o'zbek lotin alifbosi harflari bilan ajratilib ko'rsatiladi.

Sirojiddinov, Shuhrat. 2011 (a). *Alisher Navoiy: manbalarning qiyosiy-tipologik, tekstologik tahlili*. Toshkent: Akademnashr.

Sirojiddinov, Shuhrat. 2011 (b). *O'zbek adabiyotining falsafiy sarchashmalari*. Toshkent: Akademnashr.

Matnda kitobga havola:

[Sirojiddinov 2011 (a), 99]

[Sirojiddinov 2011 (b), 67]

Ikki muallif tomonidan yozilgan kitobni bibliografiyada berish tartibi:

Familiya, Ism va Ism Familiya. Nashr yili. *Kitobning nomi*. Shahar: Nashriyot nomi.

Abdurahmonov, G'anjion, Alibek Rustamov. 1984. *Navoiy tilining grammatik xususiyatlari*. Toshkent: Fan.

Matnda kitobga havola:

[Familiya va Familiya nashr yili, sahifa raqami]

[Abdurahmonov, Rustamov 1984, 52]

Agar kitobning uch va undan ortiq muallifi bo'lsa, bibliografiyada barcha mualliflarning ismi to'liq yoziladi. Bunday kitobga havola qilinganda, birinchi muallifning ismi yozilib, davomida *va boshqalar* deb ko'rsatiladi:

[Familiya va boshqalar nashr yili, sahifa raqami]

[Vohidov va boshqalar 2010, 847]

Kitob yoki to'plam maqolasini bibliografiyada berish tartibi:

Familiya, ism. Nashr yili. "Maqola nomi." *Kitob yoki to'plam nomi*, Ism Familiya, Ism Familiya muharrirligida, maqola sahifasi raqamlari. Shahar: Nashriyot.

Abdug'afurov, Abdurashid. 2016. "Badoye' ul-bidoya"ning tuzilish sanasi". *XX asr o'zbek mumtoz adabiyotshunosligi*, Olim To'laboyev muharrirligida, 174–184. Toshkent: "O'zbekiston milliy ensiklopediyasi" Davlat ilmiy nashriyoti.

Matnda kitob yoki to'plam maqolasiga havola:

[Familiya nashr yili, sahifa raqami]

[Abdug'afurov 2016, 176]

Elektron shaklda nashr qilingan kitoblar uchun:

Elektron kitobning bir nechta formati bo'lsa, bibliografiyada foydalanilgan format ko'rsatiladi. Elektron kitobning internet manzili (URL) hamda shu manba olingan sana ko'rsatilishi lozim.

Elektron kitobni bibliografiyada berish:

Familiya, Ism. Nashr yili. *Kitob nomi*. Shahar: Nashriyot nomi. URL. Foydalanilgan sana.

Mamatov, Ulug'bek. 2018. *O'zbekiston madaniyatida tarixiy janrdagi tasviriy san'at asarlari*. Toshkent: Mumtoz so'z. <https://kitobxon.com/uz/catalog/sanat/>. 12.03.2019.

Matnda elektron kitobga havola:

[Familiya nashr yili, sahifa raqami]

[Mamatov 2018, 11]

Ikki mualliftomonidan yozilgan elektron kitobni bibliografiyada berish tartibi:

Familiya, Ism va Ism Familiya. Nashr yili. *Kitobning nomi*. Shahar: Nashriyot nomi. Internet adres (URL).

Sirojiddinov, Shuhrat va Sohiba Umarova. 2017. *O'zbek matnshunosligi qirralari*. Chikago: Chikago universiteti nashriyoti. <http://press-pubs.uchicago.edu/founders/>.

Matnda elektron kitobga havola:

[Familiya nashr yili, sahifa raqami]

[Sirojiddinov 2017, 19-hujjat]

VII.3. Jurnal maqolasi uchun

Chop etilgan jurnal maqolasini bibliografiyada berish tartibi:

Familiya, Ism. Nashr yili. "Maqola nomi". *Jurnal nomi* jurnal soni: maqola sahifalari.

Mahmudov, Nizomiddin. 2013. "Termin, badiiy so'z va metafora". *O'zbek tili va adabiyoti* 4: 3 – 8.

Matnda jurnal maqolasiga havola:

[Familiya nashr yili, sahifa raqami]

[Mahmudov, 2013, 5]

Elektron jurnal uchun:

Elektron jurnal uchun jurnalning DOI manzili ko'rsatiladi. Agar DOI manzili mavjud bo'lmasa, internet adresi ko'rsatilishi kerak (URL). DOI – bu o'zgarmas ID bo'lib, internet tarmoqlarining elektron adreslari tizimiga ulangan, ya'ni manbani boshqaruvchi <http://dx.doi.org/> manzildir.

Elektron jurnal maqolasini bibliografiyada berish:

Familiya, Ism. Nashr yili. "Maqola nomi". *Jurnal nomi* jurnal soni: maqola sahifalari. DOI adres (yoki URL).

Aminov, Hasan. 2018. "O'zbekiston san'atida temuriylar siymosi". *O'zbekistonda xorijiy tillar* 2: 246 – 253. doi: 10.36078/1596780051.

Matnda maqolaga havola:

[Familiya nashr yili, sahifa raqami]

[Aminov 2018, 248]

7.4. Gazeta yoki ilmiy-ommabop jurnal uchun

Gazeta yoki ilmiy-ommabop jurnal maqolasiga havola matn shaklida beriladi (masalan, Muhammadjon Imomnazarovning 27.02.2005dagi

“O‘zbekiston adabiyoti va san’ati” gazetasida chop etilgan maqolasida aytilganidek...); odatda, bunday manbalar umumiy adabiyotlar ro‘yxatida keltirilmaydi. Agar keltirilsa, kitoblarga qo‘yiladigan talablarga asosan beriladi.

Agar onlayn maqolaga havola berilayotgan bo‘lsa, uning internet manzili (URL), maqola olingan sana ko‘rsatilishi kerak.

Gazeta yoki ilmiy-ommabop jurnal maqolasini bibliografiyada berish tartibi:

Familiya, Ism. Nashr yili. “Maqola nomi.” *Gazeta-Jurnal nomi*, nashr sanasi. Imomnazarov, Muhammadjon. 2005. “Jomiy “Xamsa” yozganmi?.” *O‘zbekiston adabiyoti va san’ati*, January 25.

Matnda maqolaga havola:

[Familiya nashr yili, sahifa raqami]

[Imomnazarov 2005, 4]

Elektron gazeta yoki ilmiy-ommabop jurnal maqolasini bibliografiyada berish:

Familiya, Ism. Nashr yili. “Maqola nomi.” *Jurnal nomi*, nashr sanasi. Internet adres.

Jabborov, Rustam. 2019. “Navoiyning Tabrizda yashagan xorazmlik kotibi”. *UZA: O‘zbekiston Milliy axborot agentligi*, 08.12. <https://uza.uz/uz>.

Matnda maqolaga havola:

[Familiya nashr yili, sahifa raqami]

[Jabborov 2010, 17]

Maqola so‘ngida foydalanilgan adabiyotlar o‘zbek lotin alifbosi tartibida beriladi. Adabiyotlar ro‘yxati ikki qismdan iborat bo‘lishi, birinchi qismda foydalanilgan adabiyot chop etilgan grafikada yuqorida ko‘rsatilgan shaklda rasmiylashtirilishi, ikkinchi qismda esa barcha foydalanilgan adabiyotlar o‘zbek lotin alifbosida berilishi talab qilinadi. Misol uchun:

Adabiyotlar

Баранов, Х.К. 1958. Арабско – русский словарь. Москва: Наука.

Adabiyotlar

Baranov, X.K. 1958. Arabsko – russkiy slovar. Moskva: Nauka.

Maqolani rasmiylashtirish talablarining ingliz tilidagi variantini “*The Chicago Manual of Style, 16th Edition*” qo‘llanmasi yoki <https://www.chicagomanualofstyle>. havolasidan ko‘rib olishingiz mumkin.

GUIDELINES FOR CONTRIBUTORS

Uzbekistan: Language and Culture is an academic journal, publishing research in linguistics, history, literature, translation studies, arts, ethnography, philosophy, anthropology and social studies. We aim to publish cutting edge, innovative, conceptually interesting, original case studies and new research, which shape and lead debates in multifaceted studies. We do not publish economic analyses or policy papers. Any

opinions and views expressed in publications are the opinions and views of the authors, and the publishers are not responsible for the views/ reviews of the contributors.

The journal is published four times a year. The language of articles can be English, Russian and Uzbek. Other Turkic languages are also welcomed. In addition to research articles, the journal welcomes book reviews, literature overviews, conference reports and research project announcements.

1. General

- Submission Guideline

1. Manuscripts may be submitted at any time during the year. However, if the author wishes to have his/her manuscript published in a certain issue of the journal, the submission should be made at least five months in advance of the proposed publication date.

2) Manuscripts should be submitted by email (uzlangcult@gmail.com) as an attachment in MS Word document (.doc) format and use MS Word Source.

3) All manuscripts should be submitted with a cover page including an email address, a mailing address and a short introduction about the author(s) /contributor(s)'.

2. Manuscript format

1) The main texts should be written in Times New Roman font, 12 point, and single-spaced in 44 pagination with 1-inch margins.

2) Submissions must follow the author-date system of The Chicago Manual of Style, 16th Edition.

3) Quotations are given in brackets in the text.

4) A research article should normally be no more than 9,000 words in length, including the following contents:

- an abstract of 150-200 words (in English, Russian, and Uzbek) and seven to ten keywords;

- a list of references of no more than five (5) pages;

- tables and figures, if any.

5) A book review should generally be about 1,500 English words (or other languages) in length, and must include the heading and closing in the following format:

- Heading: Title of the Book. By Author's Name(s). City of Publication: Publisher Name, Year. pp. Price, ISBN:, (hardcover/paperback).

- Closing: Book reviewer's name, affiliation and postal address at the end.

6) Style Points Headings. Limit: Four levels.

Level 1. Title Style (e.g. the first letter of each word upper case, except prepositions), Bold, and 14 point.

Level 2. Title Style, Italics, 14 Point.

Level 3. Modified "down" style (first letter upper case, or first letter of first two words if the first word is an article), Bold, and 12 point.

Level 4. Modified down style, Bold, 11 point.

3. Style and Usage

1) Translation

- Translated excerpts from classical texts or non-English sources should be annotated with clarification of its original/published language and translator. Likewise, "Author's own" translations of quoted texts should be noted as such.

- The author is expected to provide an English translation of key terms in the work, rather than a translator without expertise in the subject.

- Excerpts or quoted texts from published translation will not be edited. However, UzLC editors may query or modify translations of key terms or texts provided by the author.

- Where necessary, short supplementary information such as dates, an item in its original characters, or the Romanized form of a non-English item, may be included.

- Names of foreign publishers, and titles of sources published in a foreign language should primarily appear in Romanized form without translation. However, if necessary, a translation may be added in brackets ([ ]).

2) Names and Terms

- Place Names (foreign):

Designation for division of areas should be either translated or hyphenated after the given area name.

Designation for geographical/structure names are not hyphenated, and appear without the equivalent English term.

Institutional names are considered proper nouns. Their names should appear following the preference of the individual institutions.

3) The descriptive designation of a period is usually lowercase, except for proper names or traditionally capitalized terms.

4. Quotation

1) Block Quotations:

- A block quotation should start with double line spacing and an indentation from the left margin. From the second paragraph of the block quotation, additional paragraph indentation is needed.

Texts in block quotation should be written in Times New Roman 10 pts., and not be entirely italicized.

5. Others

1) There is one space after sentence punctuation and not two.

2) The end parenthesis, closing quotation mark, and footnote numbers come after the sentence punctuation.

3) For parentheses within parentheses, use brackets ([ ]).

6. Basic Citation Format

The following examples illustrate citations using the **author-date** system. Each example of a reference list entry is accompanied by an example of a corresponding parenthetical citation in the text. For more details and many more examples, see chapter 15 of *The Chicago Manual of Style*.

BOOK

Reference List (hanging indent):

Pollan, Michael. 2006. *The Omnivore's Dilemma: A Natural History of How Eating Has Evolved*. New York: Penguin.

In Text Cite:

[Pollan 2006, 99–100]

Reference List (hanging indent):

Ward, Geoffrey C., and Ken Burns. 2007. *The War: An Intimate History, 1941–1945*. New York: Knopf.

In Text Cite:

[Ward and Burns 2007, 52]

For four or more authors, list all of the authors in the reference list; in the text, list only the first author, followed by et al. (“and others”):

[Barnes et al. 2010, 847]

Reference List (hanging indent) book chapter:

Kelly, John D. 2010. “Seeing Red: Mao Fetishism, Pax Americana, and the Moral Economy of War.” In *Anthropology and Global Counterinsurgency*, edited by John D. Kelly, Beatrice Jauregui, Sean T. Mitchell, and Jeremy Walton, 67–83. Chicago: University of Chicago Press.

In Text Cite:

[Kelly 2010, 77]

Chapter of an edited volume originally published elsewhere (as in primary sources):

Reference List (hanging indent) book originally published elsewhere:

Cicero, Quintus Tullius. 1986. “Handbook on Canvassing for the Consulship.” In *Rome: Late Republic and Principate*, edited by Walter Emil Kaegi Jr. and Peter White. Vol. 2 of University of Chicago Readings in Western Civilization, edited by John Boyer and Julius Kirshner, 33–46. Chicago: University of Chicago Press. Originally published in Evelyn S. Shuckburgh, trans., *The Letters of Cicero*, vol. 1 (London: George Bell & Sons, 1908).

In Text Cite:

[Cicero 1986, 35]

BOOK PUBLISHED ELECTRONICALLY

If a book is available in more than one format, cite the version you consulted. For books consulted online, list a URL; include an access date only if one is required by your discipline. If no fixed page numbers are available, you can include a section title or a chapter or other number.

Reference List (hanging indent):

Austen, Jane. 2007. *Pride and Prejudice: A Novel in Five Books*. New York: Penguin Classics. Kindle edition.

In Text Cite:

[Austen 2007, 101]

Reference List (hanging indent):

Kurland, Philip B., and Ralph Lerner, eds. 1987. *The Founders' Constitution*.

Chicago: University of Chicago Press. <http://press-pubs.uchicago.edu/founders>

In Text Cite:

[Kurland and Lerner, chap. 10, doc. 19]

JOURNAL ARTICLE

Article in a print journal

In the text, list the specific page numbers consulted, if any. In the reference list entry, list the page range for the whole article.

Reference List (hanging indent):

Weinstein, Joshua I. 2009. "The Market in Plato's Republic." *Classical Philology* 104:439-58.

In text cite:

[Weinstein 2009, 440]

Article in an online journal

Include a DOI if the journal lists one. A DOI is a permanent ID that, when appended to <http://dx.doi.org/> in the address bar of an Internet browser, will lead to the source. If no DOI is available, list a URL. Include an access date only if one is required by your discipline.

Reference List (hanging indent):

Kossinets, Gueorgi, and Duncan J. Watts. 2009. "Origins of Homophily in an Evolving Social Network." *American Journal of Sociology* 115:405-50. doi:10.1086/599247.

In text cite:

[Kossinets and Watts 2009, 411]

Article in a newspaper or popular magazine

Newspaper and magazine articles may be cited in running text ("As Sheryl Stolberg and Robert Pear noted in a New York Times article on February 27, 2010..."); they are commonly omitted from a reference list. The following examples show more formal versions of the citations. If you consulted the article online, include a URL; include an access date only if your discipline requires one. If no author is identified, begin the citation with the article title.

Reference List (hanging indent):

Mendelsohn, Daniel. 2010. "But Enough about Me." *New Yorker*, January 25.

In text cite:

[Mendelsohn 2010, 68]

Reference List (hanging indent):

Stolberg, Sheryl Gay, and Robert Pear. 2010. "Wary Centrists Posing Challenge in Health Care Vote." *New York Times*, February 27. <http://www.nytimes.com/2010/02/28/us/politics/28health.html>.

In text cite:

[Stolberg and Pear 2010, 12]

WEBSITE

A citation to website content can often be limited to a mention in the text (“As of July 19, 2008, the McDonald’s Corporation listed on its website . . .”). If a more formal citation is desired, it may be cited as in the examples below. Because such content is subject to change, include an access date or, if available, a date that the site was last modified. In the absence of a date of publication, use the access date or last-modified date as the basis of the citation.

Bibliography (hanging indent):

Google. 2009. “Google Privacy Policy.” Last modified March 11. <http://www.google.com/intl/en/privacypolicy.html>.

In text cite:

[Google 2009]

Reference List (hanging indent):

McDonald’s Corporation. 2008. “McDonald’s Happy Meal Toy Safety Facts.” <http://www.mcdonalds.com/corp/about/factsheets.html>.

In text cite:

[McDonald’s 2008]

Jurnal 2017-yil 26-oktyabrda O'zbekiston Respublikasi Matbuot
va axborot agentligi tomonidan № 0936 raqam bilan ro'yxatdan o'tgan.
Tahririyatga kelgan maqolalar mualliflarga qaytarilmaydi.

Jurnal O'zbekiston Respublikasi Oliy Attestatsiya Komissiyasi tomonidan
filologiya fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD) va fan doktori (DSc)
dissertatsiyalari asosiy ilmiy natijalari chop etilishi lozim bo'lgan ro'yxatga
kiritilgan (30.10.2021. № 308/6).

Manzil: Toshkent shahri, Yakkasaroy tumani, Yusuf Xos
Hojib ko'chasi 103-uy.
Telefonlar: +99871 281-45-11, +99871 281-41-93.
Website: www.linguistics.tsuul.uz
E-mail: linguistics@navoiy-uni.uz
linguistics1navoiy@gmail.ru

Bosishga 26.12.2022-yilda ruxsat etildi.
Bichimi 70x100 1/16, Ofset bosma. "Cambria" garniturasi.
Nashr b.t. 10,75.

"O'zbekiston: til va madaniyat" jurnali tahririyatida
tayyorlandi va sahifalandi.
"YASHNOBOD NASHR" bosmaxonasida chop etildi.
Adadi 300 nusxa. Buyurtma №54
Bosmaxona manzili: Toshkent shahar Yashnobod tumani,
58-a harbiy shaharcha.